

Vergaderjaar 2008–2009

31 810

Uitvoering van het op 25 oktober 2007 te Lanzarote totstandgekomen Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Trb. 2008, 58)

Nr. 7

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 18 mei 2009

Het stemt tot voldoening dat de leden van de aan het woord zijnde fracties het wetsvoorstel in ruime mate ondersteunen. In deze nota ga ik graag in op de in het verslag gestelde vragen en gemaakte opmerkingen. De vragen en opmerkingen bieden gelegenheid nader in te gaan op doel en inhoud van het Verdrag, de voorgestelde wetgeving ter uitvoering van het Verdrag en het Nederlandse beleid inzake de bestrijding van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. Wanneer dit wenselijk is, zal ik op vragen en opmerkingen gezamenlijk ingaan.

De leden van de fractie van het **CDA** konden de door mij onderschreven overwegingen van de verdragsopstellers om het enkel kijken naar kinderpornografie niet strafbaar te stellen, volgen. Niettemin vroegen deze leden of in dit geval niet het belang van de normstelling zwaarder zou moeten wegen dan het argument van handhaafbaarheid. Met deze leden ben ik van mening dat het kijken naar kinderpornografie sterke afkeuring verdient. Het stellen van een strafrechtelijke norm heeft naar mijn mening echter uitsluitend zin als deze norm ook effectief kan worden gehandhaafd. De opsporing is niet gebaat bij symboolwetgeving. De mogelijkheid om te bewijzen wie op een bepaald moment op een beeldscherm naar kinderpornografische afbeeldingen kijkt, ontbreekt. Een strafbaarstelling van kijken naar kinderpornografie is in de praktijk eenvoudigweg niet handhaafbaar en dient om die reden dan ook achterwege te blijven. De vergelijking die deze leden in dit verband maakten met de strafbaarstelling van virtuele kinderpornografie gaat naar mijn mening mank. De achtergrond van die strafbaarstelling was immers vooral de vaststelling dat de moderne techniek het mogelijk maakt om levensecht beeldmateriaal te vervaardigen zonder directe betrokkenheid van echte personen. De strafbaarstelling van virtuele kinderpornografie diende juist de handhaafbaarheid: het bewijs dat een echt kind bij de vervaardiging van kinderporno betrokken is geweest, behoeft niet langer te worden geleverd.

De leden van de fracties van het **CDA**, de **PvdA** en de **SP** vroegen mij nader toe te lichten waarom ik de suggestie van het openbaar ministerie om nadrukkelijker de tekst van het Verdrag te volgen door aan de voorgestelde uitbreiding van artikel 240b Sr met het «zich toegang verschaffen tot» het bestanddeel «welbewust» toe te voegen, niet heb gevolgd. Graag

breng ik daarover het volgende naar voren. Bij de implementatie van deze verdragsbepaling is – zoals te doen gebruikelijk – zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de systematiek van de nationale wetgeving, in dit geval het Wetboek van Strafrecht (Sr). In de bestaande structuur van artikel 240b Sr geldt dat alle ten aanzien van afbeeldingen van kinderpornografie strafbaar gestelde gedragingen (voorwaardelijk) opzet impliceren. Dit is ook door de Hoge Raad bevestigd, waarbij ik met betrekking tot het bezit van kinderporno verwijs naar het arrest van de Hoge Raad van 28 februari 2006, NJ 2006/179. Dit geldt straks evenzeer voor de gedraging «zich toegang verschaffen tot». Iemand die zich er niet van bewust is of zich niet bewust is van de aanmerkelijke kans dat hij zich toegang verschafft tot kinderpornografie, is dus niet strafbaar. De vereisten voor opzet en voorwaardelijk opzet zullen aan de hand van de daarvoor in de jurisprudentie ontwikkelde criteria worden uitgelegd. Toevoeging van het bestanddeel «welbewust» aan het «zich toegang verschaffen tot» zou als onwenselijk gevolg kunnen hebben dat onduidelijkheid ontstaat terzake het opzetvereiste bij de overige gedragingen. Daarbij komt nog dat het bestanddeel «welbewust» in het Wetboek van Strafrecht niet voorkomt. De introductie daarvan zou naar mijn mening afdoen aan de consistentie van begrippen die de wetgever in het Wetboek van Strafrecht nastreeft. De gedachte van sommige leden dat met toevoeging van het bestanddeel «welbewust» de delictsomschrijving aan scherpte en duidelijkheid zou winnen, deel ik dan ook niet.

De leden van de fractie van het **CDA** vroegen mij nader in te gaan op de door het team High Tech Crime van het Landelijk Parket gesignaleerde problemen bij de handhaving van de voorgestelde strafbaarstelling van het «zich toegang verschaffen tot» kinderpornografie. De leden van de fractie van de **SP** stelden een aanverwante vraag.

In reactie op deze vragen stel ik voorop dat het team High Tech Crime, evenals als het openbaar ministerie, het belang van de strafbaarstelling onderschrijft. Met het advies heeft het team High Tech Crime slechts willen aangeven dat niet moet worden verwacht dat straks alle bezoekers van websites met kinderpornografie succesvol kunnen worden opgespoord. Deze notie – die ik ook in de memorie van toelichting heb laten weerklinken – komt voort uit een aantal knelpunten die zich bij de opsporing op internet kunnen voordoen. Concreet gaat het daarbij bijvoorbeeld om de vluchtigheid van gegevens. Digitale sporen kunnen zijn gewist voordat zij ten behoeve van het opsporingsonderzoek zijn veiliggesteld. Dit geldt temeer wanneer sprake is van grensoverschrijdend gegevensverkeer en er internationale rechtshulp nodig is om bepaalde gegevens te achterhalen. Ook bedienen personen die zich met kinderpornografie bezighouden, zich van tussenschakels, zogenoemde proxyservers, waardoor het niet altijd eenvoudig is om vast te stellen waarvandaan een bepaalde website is bezocht. Ten slotte wordt door het team High Tech Crime gewezen op de mogelijkheid van het gebruik van gestolen creditcards, waardoor het betalingsverkeer niet in alle gevallen een succesvol aanknopingspunt voor handhaving zal zijn. Zoals ik in de memorie van toelichting heb aangegeven, kan evenwel in voorkomend geval aan de hand van betalings- of gegevensverkeer succesvol worden opgespoord. De genoemde knelpunten laten dan ook onverlet dat de voorgestelde uitbreiding zinvol is.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de **SP** merk ik op dat voor strafbaarheid niet is vereist dat het «zich toegang verschaffen tot» tegen betaling plaatsvindt. Zoals ik in het voorgaande heb aangegeven, zal betalingsverkeer evenwel in veel gevallen een belangrijk aanknopingspunt voor de handhaving kunnen zijn.

De leden van de fractie van de **PvdA** vroegen of bij de strafbaarstelling van het «zich toegang verschaffen tot» ook sprake kan zijn van strafbare

deelnemingsvormen. Deze leden noemden in dit verband als voorbeeld de situatie waarin iemand opzettelijk meekijkt met iemand die zich toegang verschaft tot kinderpornografie. In reactie op deze vraag kan ik deze leden berichten dat op de strafbaarstelling van kinderpornografie de algemene leerstukken van het strafrecht van toepassing zijn, de deelnemingsregeling inclusief. Strafrechtelijke aansprakelijkheid op grond van deelneming is dan ook niet uitgesloten, zolang aan de daarvoor geldende vereisten is voldaan. Zo kan in de situatie waaraan de leden van de fractie van de PvdA refereerden, zeer goed sprake zijn van een zodanige volledige en nauwe samenwerking – waarbij het uiteindelijk vrij willekeurig is wie zich toegang verschaft en wie meekijkt – dat sprake is van medeplegen. Dat degene die meekijkt zich door de ander tegen betaling de toegang laat verschaffen, zoals deze leden in hun voorbeeld schetsten, kan daarvoor een belangrijke aanwijzing zijn.

Het verheugt mij dat de leden van de fractie van de **PvdA** met instemming kennis hebben genomen van de Nederlandse inspanningen om de strafbaarstelling van het «zich toegang verschaffen tot» kinderpornografie in het Verdrag op te nemen. Zij vroegen mij een indicatie te geven van het aantal lidstaten dat al dan niet van deze optionele bepaling gebruik zal maken. De leden van de fractie van de **SP** stelden een aanverwante vraag. In antwoord op deze vragen, merk ik op dat op dit moment (mei 2009) alleen Griekenland en Albanië het Verdrag hebben geratificeerd. De vraag naar eventueel door Staten partijen bij het Verdrag gemaakte voorbehouden terzake deze bepaling kan op dit moment, met uitzondering van Griekenland en Albanië die beide geen voorbehouden hebben gemaakt, nog niet volledig worden beantwoord. In antwoord op de aanverwante vraag van de leden van de fractie van de **PvdA** naar mijn voornemens om de lidstaten van de Europese Unie ervan te overtuigen deze strafbaarstelling in hun nationale wetgeving op te nemen, breng ik graag het volgende naar voren. De Europese Commissie heeft tijdens de JBZ-Raad van 6 en 7 april 2009 een voorstel voor een nieuw kaderbesluit ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie gepresenteerd. Dit voorstel omvat de verplichting om de strafbaarstelling van het «zich toegang verschaffen tot» in de nationale wetgeving te implementeren. Vanzelfsprekend juich ik het bindende karakter van deze bepaling toe. Overigens heb ik er tijdens voornoemde JBZ-Raad bij de andere lidstaten van de Europese Unie op aangedrongen de ratificatie van het Verdrag voortvarend ter hand te nemen.

Ten slotte vroegen de leden van de fractie van de **PvdA** of er wel voldoende opsporingscapaciteit is om de handhaving van de voorgestelde strafbaarstelling kracht bij te zetten. De leden van de fractie van de **SP** stelden een aanverwante vraag. Zij vroegen of er bij de politie voldoende kennis en expertise bestaat voor de opsporing van de gedraging «zich toegang verschaffen tot» kinderpornografie. Over de beschikbaarheid en inzet van capaciteit heb ik uitvoerig met uw Kamer gesproken tijdens het debat over de voortgang van de aanpak van kinderpornografie op 12 februari 2009 (Handelingen II 2008/09, nr. 54, p. 4392–4410). Nadien heb ik uw Kamer op 25 maart 2009 het landelijk verbeterprogramma kinderporno van de landelijke projectorganisatie van de Nederlandse politie doen toekomen, vergezeld van mijn reactie daarop (Kamerstukken II 2008/09, 31 700 VI, nr. 114). Naast aandacht voor de inzet van capaciteit, omvat dit verbeterplan de opzet van een monitoringsinstrument, innovatie van werkmethoden, uitwisseling van good practices en het borgen van uniformiteit in de opsporing van kinderpornografie. Voorts is per 1 november 2008 een landelijk coördinerend officier kinderporno benoemd bij het landelijk parket. Deze officier heeft onder meer tot taak om vanuit het openbaar ministerie richting en inhoud te geven aan structurele aansturing en coördinatie bij de aanpak van kinderpornografie,

alsmede het opbouwen en onderhouden van expertise op dit terrein. De landelijk coördinerend officier kinderporno en de landelijk projectleider versterking aanpak kinderpornografie van de politie zijn inmiddels ook een structureel overleg gestart over de samenhangende uitvoering van verbeteringen bij de politie en het openbaar ministerie terzake de aanpak van kinderpornografie. In dat kader is ook bijzondere aandacht voor de wijze waarop straks, indien het onderhavige wetsvoorstel tot wet wordt verheven en in werking is getreden, de opsporing en vervolging van de nieuw voorgestelde strafbaarstellingen vorm zal krijgen.

De leden van de fractie van de **PvdA** refereerden aan het advies van het openbaar ministerie en vroegen of ter uitvoering van artikel 12 van het Verdrag aan de relevante bepalingen uit de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en het Burgerlijk Wetboek niet een bepaling zou moeten worden toegevoegd die professionals vrijwaart op het moment dat zij een vermoeden van seksuele uitbuiting of seksueel misbruik melden. In antwoord op deze vraag wijs ik erop dat in artikel 53, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg het meldrecht kindermishandeling opgenomen. Dit meldrecht houdt in dat alle beroepskrachten – ook degenen die op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep tot geheimhouding zijn verplicht – wettelijk het recht hebben om vermoedens van kindermishandeling te melden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Het meldrecht vrijwaart de professional van aansprakelijkheid voor de gevolgen van het doorbreken van het beroepsgeheim, mits daarbij zorgvuldig is gehandeld. Ik meen dat op deze wijze het meldrecht op eenduidige wijze in de wet is vastgelegd.

De leden van de fractie van de **PvdA** stelden enkele vragen over de strafbaarstelling van «grooming». Deze leden vroegen in dit verband of ik het met verkeerde intenties op internet communiceren met een kind – zonder dat daarbij sprake is van een voorstel voor een ontmoeting en een handeling gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting – ook strafwaardig acht. Voorts vroegen deze leden waarom deze gedraging, in tegenstelling tot artikel 23 van het Verdrag en de naar aanleiding daarvan voorgestelde delictomschrijving, niet handhaafbaar wordt geacht. Ten slotte vroegen deze leden welke maatregelen worden genomen om kinderen tegen dit gedrag te beschermen.

In antwoord op deze vragen breng ik graag het volgende naar voren. Ik vind het door deze leden geschetste gedrag buitengewoon verwerpelijk. Voor de strafwaardigheid en handhaafbaarheid is het evenwel wezenlijk dat op enigerlei wijze de aanwezigheid van verkeerde intenties blijkt. Vanuit dat gegeven is in het Verdrag opgenomen en in het voorstel van wet overgenomen dat is vereist dat sprake is van een voorstel voor een ontmoeting en het verrichten van een handeling gericht op het realiseren van die ontmoeting.

De inzet van het strafrecht kent zijn grenzen. Dit laat onverlet dat andere middelen dan het strafrecht worden ingezet om kinderen tegen de door deze leden genoemde gedragingen te beschermen. Ik wijs bijvoorbeeld op het voorlichtingsprogramma Digibewust, dat ouders en kinderen wijst op de bestaande risico's van internet en tegelijkertijd tips geeft om zo veilig, efficiënt en ethisch mogelijk met internet om te gaan. In 2009 is de campagne «watch yourspace» gestart. Binnen deze campagne is er aandacht voor netwerksites en worden concrete tips gegeven over hoe om te gaan met deze online ontmoetingsplekken. Ook op Europees niveau worden diverse initiatieven genomen om kinderen beter te beschermen tegen deze praktijken. Het «Safer Internet Plus Programma» van de Europese Commissie vestigt de aandacht op de nieuwe online technologieën zoals online games en alle vormen van real-time communicatie (chat-

rooms, instant messaging) met als doel het verbeteren van de bescherming van kinderen.

De leden van de fractie van de **PvdA** vroegen mij te verduidelijken op welke wijze wordt voldaan aan de verplichting in artikel 21, eerste lid, onder a, van het Verdrag. Deze bepaling verplicht tot strafbaarstelling van het werven van een kind voor pornografische voorstellingen of het een kind ertoe brengen in dergelijke voorstellingen op te treden. Graag wijs ik erop dat deze gedragingen strafbaar zijn gesteld in artikel 273f Sr, te weten in het eerste lid, onder 2°, respectievelijk het eerste lid, onder 5°, van dat artikel.

De leden van de fractie van het **CDA** refereerden aan het voorstel van het openbaar ministerie om in de voorgestelde artikelen 248d en 248e Sr de leeftijd van het slachtoffer te objectiveren. Deze leden vroegen mij nader in te gaan op de stelling in de memorie van toelichting dat als de leeftijd van het slachtoffer zou zijn geobjectiveerd het voor een verdachte mogelijk zou zijn om een beroep te doen op de strafuitsluitingsgrond afwezigheid van alle schuld.

Wanneer in een delictomschrijving de leeftijd van het slachtoffer is geobjectiveerd, hoeft niet te worden bewezen dat de dader weet heeft van de leeftijd van het slachtoffer of deze leeftijd redelijkerwijs heeft moeten vermoeden. Een verdachte die ter verdediging wil aanvoeren dat hij verontschuldigbaar heeft gedwaald met betrekking tot de leeftijd van het slachtoffer zal dat echter hoe dan ook doen. Voor deze verdachte bestaat de mogelijkheid tot een beroep op de ongeschreven strafuitsluitingsgrond afwezigheid van alle schuld. In het strafrecht geldt immers het uitgangspunt geen straf zonder schuld. Dat betreft dus ook de geobjectiveerde bestanddelen. De rechter zal op dat verweer moeten reageren.

De leden van de fracties van het **CDA** en de **SP** stelden enkele vragen over de samenwerking met de financiële instellingen terzake de bestrijding van kinderpornografie. In antwoord op deze vragen kan ik berichten dat er constructieve gesprekken lopen tussen het ministerie van Justitie en de Nederlandse vereniging van banken (NVB) over het uitwisselen van informatie terzake het verloop van betalingsstromen en de daarbij gebruikte techniek rond financiële dienstverlening op of via het internet, in het bijzonder rond de uitwisseling van kinderpornografie. Voorzover dat tot de beïnvloedingssfeer van financiële instellingen behoort, is er bereidheid om het faciliteren van het uitwisselen van kinderpornografie tegen te gaan. Hiervoor biedt artikel 3.10 van de Wet op het financieel toezicht het vertrekpunt. De NVB wil vanuit haar expertise adviseren hoe vanuit het betalingsverkeer kan worden ingespeeld op de strafbaarstelling van het «zich toegang verschaffen tot» kinderpornografie. Wel wijst de NVB op het bestaan en het steeds opnieuw ontstaan van nieuwe betalingsvormen waarin banken geen rol spelen, bijvoorbeeld het betalen met beltegoeden via de mobiele telefoon of met «prepaid cards». Er wordt verder gesproken over het tussen de overheid en de financiële instellingen op elkaar afstemmen van de verschillende voorlichtingscampagnes over veilig internetgebruik. Over de concrete samenwerkingspunten zal de komende maanden verder worden overlegd.

De leden van de fractie van de **SP** vroegen of de voorgestelde toevoeging aan artikel 240b Sr van de gedragingen «aanbieden» en «verwerven» – anders dan de memorie van toelichting stelt – niet toch het bereik van de strafbaarstelling verruimt. In antwoord op deze vraag merk ik graag op dat indien mocht blijken dat bepaalde gedragingen die verband houden met het «aanbieden» of «verwerven» van kinderpornografie niet onder de huidige maar wel onder de toekomstige delictomschrijving zouden kunnen worden gebracht, dit naar mijn mening allerm minst bezwaarlijk is.

Voorts vroegen de leden van de fractie van de **SP** naar de mogelijkheid om ten aanzien van de strafbaarstelling van kinderpornografie een omgekeerde bewijslast te introduceren, in die zin dat exploitanten van websites met pornografische afbeeldingen worden verplicht aan te tonen dat de afgebeelde personen meerderjarig zijn. In reactie op deze vraag breng ik graag het volgende naar voren. Bij een strafrechtelijk onderzoek naar een website met mogelijk kinderpornografisch materiaal kan het in bepaalde grensgevallen – bij onbekendheid met de identiteit van mogelijke slachtoffers – lastig, zo niet onmogelijk, zijn voor politie en openbaar ministerie om aan te tonen dat de kennelijke leeftijd van de afgebeelde persoon beneden de leeftijd van achttien jaar is. Ik kan mij de frustratie bij zedenrechercheurs daarover in bepaalde gevallen goed voorstellen. De rechercheur van de Politie Kennemerland die het idee voor een omkering van de bewijslast heeft bedacht, heeft daarmee onlangs de Politie Innovatieprijs 2008 in de wacht gesleept. Het onderschrijft de bijzondere betrokkenheid van de politie bij het onderwerp. Ik juich het toe dat vanuit de praktijk van de opsporing ideeën worden ontwikkeld en initiatieven worden genomen voor de verdere verbetering van de aanpak van kinderpornografie. Eerder had uw Kamer het idee in een aangenomen motie van de leden Gerkens (SP) en Arib (PvdA) al omarmd (Kamerstukken II 2007/08, 28 684, nr. 143). Hoewel een omkering van de bewijslast mij op het eerste oog sympathiek voorkomt, plaats ik een aantal kanttekeningen bij het idee. Wat betreft de exploitatie van webcamseks is het kabinet daarentegen voornemens te voorzien in regelgeving waarmee tegemoet wordt gekomen aan de in de motie van uw Kamer vervatte wens. In het navolgende kom ik daar nog op terug.

Uitgangspunt bij de strafbaarstelling terzake van kinderpornografie in artikel 240b Sr is dat alle personen beneden de leeftijd van 18 jaar bescherming genieten. Daarbij behoeft de *werkelijke* leeftijd van de betrokken persoon niet in alle gevallen bewezen te worden; artikel 240b Sr gaat uit van de *kennelijke* leeftijd van de afgebeelde persoon. Voorts heeft de wetgever bij gelegenheid van de partiële wijziging van de zedelijkheidswetgeving in 2002 door toevoeging van het woord «schijnbaar» de beschermingsomvang van artikel 240b Sr zodanig uitgebreid dat de strafbaarstelling ook ziet op een afbeelding van een (echt) persoon die eruit ziet als een kind. De daadwerkelijke betrokkenheid van een echt kind behoeft daarmee niet te worden bewezen. Voldoende is dat door het openbaar ministerie aannemelijk wordt gemaakt dat de afgebeelde persoon op een echt kind lijkt. Als gevolg van de wetwijziging uit 2002 kan thans in bepaalde gevallen strafrechtelijke aansprakelijkheid voor het vervaardigen etc. van kinderpornografie worden aangenomen zelfs wanneer de verdachte kan aantonen dat de afgebeelde persoon ouder is dan 18 jaar. De wetgever heeft aan voornoemde verruiming van de strafbaarstelling van kinderpornografie het uitgangspunt ten grondslag gelegd dat de bescherming van kinderen tegen seksueel misbruik niet alleen vereist dat er geen ruimte dient te zijn voor het bestaan van echte kinderpornografische afbeeldingen, maar ook niet voor het bestaan van afbeeldingen die voor echt doorgaan. Graag verwijs ik in dit verband naar de uitgebreide uiteenzetting hierover in de nota naar aanleiding van het verslag bij de partiële wijziging van de zedelijkheidswetgeving (Kamerstukken II, 2001/02, 27 745, nr. 6).

Indien sprake is van pornografisch materiaal op een website waarbij de kennelijke leeftijd van een afgebeelde persoon aanleiding geeft tot een verdenking terzake artikel 240b Sr, kunnen een opsporingsonderzoek en eventueel vervolging worden ingesteld. Het beslissende oordeel over de vraag of sprake is van een afbeelding van een persoon die kennelijk de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, is uiteindelijk aan de strafrechter. Bij twijfel over de kennelijke minderjarigheid zal de rechter vrijspreken. Dat is inherent aan ons strafrechtssysteem. Een omgekeerde bewijslast is niet wenselijk, omdat dit niet past in ons strafrechtssysteem.

In aanvulling op het strafrecht zou een bestuursrechtelijk instrument kunnen worden overwogen. Een bestuursrechtelijke aanpak zou kunnen inhouden dat op alle exploitanten van websites waarop pornografische afbeeldingen worden aangeboden, de verplichting – in de vorm van een vergunningplicht – komt te rusten om aan te kunnen tonen dat elke afgebeelde persoon daadwerkelijk meerderjarig is. Het voert naar mijn mening te ver. Dit zou in feite een plicht voor de exploitant inhouden om tenminste een kopie van een identiteitsbewijs van elke afgebeelde persoon te kunnen overleggen. De veelheid aan pornografisch materiaal, de veelal buitenlandse herkomst en de mogelijke gedateerdheid ervan maken zulks voor de exploitant van een website een feitelijk onmogelijke opgave. Naast twijfels over de uitvoerbaarheid, heb ik ook sterke twijfels over de proportionaliteit van de invoering van een zo vergaande verplichting. Bij het overgrote deel van de op internet aangeboden pornografische afbeeldingen kan immers over de meerderjarigheid van de afgebeelde personen geen misverstand bestaan.

Het voorgaande ligt naar mijn mening anders wat betreft de exploitatie van webcamseks. Het bedrijfsmatig aanbieden van webcamseks is te vergelijken met vormen van bedrijfsmatige seksuele dienstverlening waarvoor thans reeds in veel gevallen een gemeentelijke vergunningplicht geldt, zoals peepshows en sekstheaters. Een vergunningplicht voor het bedrijfsmatig aanbieden van webcamseks maakt dan ook onderdeel uit van het wetsvoorstel regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche dat eind april door het kabinet voor advies aan de Raad van State is voorgelegd. Aan de vergunning is de voorwaarde verbonden dat door de exploitant geen gebruik mag worden gemaakt van de diensten van een persoon onder de 18 jaar. Daarmee worden effectiever toezicht en controle op die websites, ook wat betreft de leeftijd van de door de exploitant gebruikte modellen, mogelijk. Bij overtreding van voornoemde vergunningvoorwaarde bestaat naast de mogelijkheid tot bestuurlijke handhaving de mogelijkheid tot strafrechtelijke sanctiëring.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de **SP** of de voorgestelde strafbaarstelling van seksuele corruptie wetssystematisch niet beter na artikel 240a Sr zou kunnen worden geplaatst, breng ik graag het volgende naar voren. Zowel artikel 240a Sr als het voorgestelde artikel 248d Sr beogen kinderen beneden de leeftijd van 16 jaar te beschermen tegen schadelijke beïnvloeding. Bij artikel 240a Sr gaat het om bescherming tegen schadelijk beeldmateriaal, waarbij sprake kan zijn van beelden van seksuele aard, maar ook van beelden met een gewelddadig karakter. Het voorgestelde artikel 248d Sr staat nadrukkelijk in de sleutel van de bescherming van kinderen tegen seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, en beoogt zulks te voorkomen. Anders dan de leden van de SP van mening lijken te zijn, is deze gedraging een vorm van seksueel misbruik. Dat geen sprake behoeft te zijn van fysiek contact tussen dader en slachtoffer doet daaraan niet af. Dat geldt immers evenzeer voor het voorgestelde artikel 248e Sr. In het licht van het voorgaande ben ik van mening dat vanuit wetssystematisch oogpunt de voorgestelde plaatsing juist is.

Het verheugt mij dat de leden van de fractie van de **SP** zeer verheugd waren met de voorgestelde strafbaarstelling van «grooming». Deze leden stelden nog wel enkele vragen over de strafbaarstelling. Zij vroegen hoe concreet het voorstel voor een ontmoeting moet zijn. Tevens vroegen zij welke handelingen zullen kunnen worden aangemerkt als gericht op het verwezenlijken van een ontmoeting. In antwoord op deze vragen breng ik graag het volgende naar voren. De delictomschrijving spreekt van een voorstel voor een ontmoeting. Met een voorstel voor een ontmoeting wordt derhalve aan dit onderdeel voldaan, ook wanneer tijd en plaats voor de ontmoeting nog niet nader zijn geconcretiseerd. In de memorie van toelichting heb ik enkele voorbeelden gegeven van handelingen die

kunnen worden aangemerkt als gericht op het verwezenlijken van een ontmoeting als bedoeld in de voorgestelde delictsomschrijving. Het gaat daarbij bij voorbeeld om het zich begeven naar de voor de ontmoeting afgesproken plek, het voorzien van het slachtoffer van een routebeschrijving naar die plek, of het kopen van treinkaartjes of toegangsbewijzen die verband houden met de voorgenomen ontmoeting.

In reactie op de vraag van deze leden wanneer sprake is van strafbaarheid op het moment dat een vijftienjarige op internet een voorstel doet voor een ontmoeting met andere vijftienjarige, merk ik graag het volgende op. Een belangrijke beperking van de reikwijdte van de voorgestelde strafbaarstelling is gelegen in het feit dat de dader opzet moet hebben op het plegen van ontuchtige handelingen. Jongeren die elkaar een voorstel doen voor een ontmoeting met het doel consensuele seksuele contacten te hebben, vallen derhalve buiten de reikwijdte van de strafbaarstelling. Er is in dat geval immers van ontucht geen sprake. Zoals ik reeds in de memorie van toelichting heb aangegeven, kan het evenwel onder omstandigheden wenselijk zijn om strafrechtelijk te kunnen optreden tegen een minderjarige die zich schuldig maakt aan grooming. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan een situatie waarin sprake is van iemand van zeventien jaar die op internet iemand van twaalf jaar tot een ontmoeting verleidt. Een beperking van de normgeadresseerden tot uitsluitend personen vanaf de leeftijd van achttien jaar acht ik om die reden niet wenselijk. Het Wetboek van Strafrecht kent ook overigens geen delictsomschrijvingen die uitsluitend door personen van een bepaalde leeftijd kunnen worden vervuld.

In antwoord op de vraag van deze leden of minderjarigen die met «grooming» worden geconfronteerd, dit kunnen melden bij het Meldpunt Kinderporno merk ik graag op dat grooming het beste direct bij de politie kan worden gemeld. Het Meldpunt Cybercrime van de politie (www.meldpuntcybercrime.nl) wijst op de homepage nadrukkelijk op de mogelijkheid om melding te maken van «grooming». Het Meldpunt Kinderporno richt zich eerst en vooral op meldingen die verband houden met afbeeldingen van kinderpornografie. Meldingen over «grooming» worden door het Meldpunt Kinderporno doorgestuurd aan de politie.

Op de vraag van de leden van de **SP**-fractie naar de stand van zaken met betrekking tot het blokkeren van websites waarop kinderpornografie wordt doorgegeven en de samenwerking met internetproviders daarbij, ben ik uitgebreid ingegaan in de nota naar aanleiding van het verslag bij het voorstel van rijkswet tot goedkeuring van het Verdrag (Kamerstukken II 2008/09, 31 808, nr. 5). Op deze plaats veroorloof ik mij deze leden naar die nota te verwijzen.

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** vroegen in hoeverre met de strafbaarstelling van «grooming», die in de memorie van toelichting een strafbare voorbereidingshandeling wordt genoemd, het in het Wetboek van Strafrecht geldende uitgangspunt dat strafbare voorbereiding is beperkt tot misdrijven waarop een strafbedreiging van acht jaar of meer is gesteld, wordt verlaten. In antwoord op deze vraag merk ik op dat van een systeembreuk geen sprake is. De strafwetgeving kent meer delicten die – evenals het voorgestelde artikel 248e Sr – in zichzelf in feite de strafbaarstelling van een voorbereidingshandeling bevatten, terwijl de strafbedreiging lager is dan de voor strafbare voorbereiding als bedoeld in artikel 46 Sr vereiste acht jaar. Ik noem in dit verband bijvoorbeeld de delicten omschreven in artikel 225, tweede lid, Sr, artikel 234 Sr, en artikel 10a Opiumwet.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin